

Lovforslaget i og for sig, ligesom at der fra dette Tings Side vil blive gjort alvorlige Anstrengelser for at faa Lovforslaget gennemført i denne Samling.

Steensen-Leth: Dette Lovforslag er en gammel Bekendt. Det er tidligere bestandig fremkommet som privat Forslag, er blevet henlagt og aldrig fremmet. Da det blev fremlagt i Fjor, vidste man ogsaa, at det ingen Chancer havde for at blive gennemført. Nu fremtræder det imidlertid som den højtærede Landsbrugsministers Forslag med hele hans Autoritet, og saa begynder efter min Mening Sagen at blive alvorlig; man bør da ikke som tidligere nøjes med en let Omtale af Forslaget, men virkelig drøfte det og undersøge, hvad det indeholder. Jeg kan først og fremmest ikke se andet end, at det i sin Helhed har en Fejl, som man kunde komme bort fra, og som det vel ogsaa er den højtærede Ministers Mening at komme bort fra, nemlig den, at det er en decideret Klasselov og ikke alene en Lov for en enkelt Klasse som Helhed, men for en større eller mindre Del af en saadan Klasse af Medborgere, som derigennem faa visse Rettigheder fremfor alle andre Mennesker i Landet. Alene den Indvending, at man her har med en Klasselov at gøre, ifølge § 1 endogsaa med en Lov for en uendelig ringe Del af Befolkningen, synes jeg er meget vigtig. Er der noget, vi skulde bort fra, er det vel netop at skille enkelte Klasser i Samfundet ud og privilegere dem. Og viser det sig endelig nødvendigt saaledes at beskytte enkelte Klasser — og det kan jo hænde — maa der i hvert Fald præsteres fuldgyldigt Bevis for, at Nødvendigheden virkelig er til Stede, altsaa i dette Tilfælde for, at Husbonden eller Ejerne af Fæste- og Lejehuse virkelig have misbrugt deres Stilling, saaledes at det er nødvendigt i det almenes Interesse at træffe Kauteler i saa Henseende. Saa længe den højtærede Minister ikke præsterer et saadant Bevis, tør jeg fastholde, at en Klasselovgivning som denne ikke er berettiget. Selve Lovforslaget viser en Progression i omvendt Orden. Fra den mere specielle Bestemmelse i § 1, der i Hovedsagen gaar ud paa at tildele visse enkelte Personer en Del af den Ejendomsret over Jorden, som tilkommer, eller som man hidtil har ment, tilkom en anden, gaar Forslaget over til den mere omfattende Bestemmelse i § 2, som omhandler Erstatning, for at ende i § 12, der angaar Tjenestehuse.

Jeg skal nu ganske sagligt gennemgaa de forskellige Paragraffer i omvendt Orden, altsaa først § 12, fordi den spænder om det største Omraade. Ganske vist udgør den kun nogle faa Linier; men den virker hele Landet over, den virker paa alle Arbejderboliger, ogsaa paa dem, der ere byggede i de senere Aar, hvilke repræsentere meget betydelige Pengesummer, og som tillige burde skabe meget betydelige Garantier for Tilstedeværelsen af Arbejdskræfter. Det er mig ikke vitterligt — og jeg tvivler paa, at den højtærede Minister kan bevise — at Ejerne af saadanne Boliger i det hele og store have misbrugt deres Ret. Hvorfor saa give Regler om dem fremfor om alle andre Boliger i Danmark? Tror man da virkelig, at Landbruget har lettere ved at undvære sin Arbejdskraft end enhver anden Virksomhed? Jeg har aldrig i den lange Aarrække, jeg har været Landmand, set, at en Husmand er bleven sat ud af sin Ejendom. Det kan naturligvis ske, men det er blot ikke forekommet i min Praksis, hverken hos mig, hos mine Naboer, eller hos dem, jeg kender. Men selv om det skulde ske, vil det i Realiteten ikke have nogen Betydning; thi Husbonden vil dog altid frivillig indrømme en vis Frist. Denne bør imidlertid ikke gøres lovbestemt. Thi derved vil man nedbryde Moralen hos Arbejderen og skaffe en Overbevisning hos ham om, at han har en Ret over for sin Husbond, selv om han over for ham nægter at udføre det Arbejde, han har forpligtet sig til. Reglen vil altsaa nærmest støtte de mindre gode Elementer. Med de flinke Folk kommer man altid let overens og har ingen Kval i nogen Retning. Men, er der urolige Elementer mellem Folkene, vil den her foreslaaede Ordning let kunne føre til, at de paa en Tid — man ved jo, hvordan slikt laves — hvor der er Trang til deres Arbejdskraft, sige: Se, nu har Husbond Brug for os, men nu nægte vi at arbejde, og hvis han forlanger, vi skulde gaa, fordi han ønsker at anbringe andre Folk i vore Lejligheder, saa sige vi: „Nej, Loven byder, at du skal lade os sidde.“ Deri ligger en Vanskelighed. Jeg tror, som sagt, at Reglen vil nedbryde Forholdet mellem Husbond og Tyende, og at den ofte vil have en meget betydelig Indvirkning paa selve Ejendommens Drift. Jeg bliver herved nødt til at gaa lidt i Detailler med Hensyn til Landbruget og erindre om, at Husmandstanden nu til Dags repræsenterer ikke alene Driftkraften i Marken, men ogsaa ved Malkningen. Det er jo hele Lande